

מאוצרות הפרשה

נוטה יותר לכיוון המוצלחים ויורדת בהתאם כלפי מי שאינו מוצלח". השיב לו מרן, שתמיד עמדו לנגד עיניו דברי הגמרא (סוכה כה): "שמונים תלמידים היו לו להלל הזקן, גדול שבכולן יונתן בן עוזיאל, קטן שבכולן רבי יוחנן בן זכאי", ובהקדמת הרמב"ם כשמונה את כל מעתיקי השמועה החל מ"משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע וכו'", כותב: "הלל ושמואי ובית דיןם קיבלו משמיעה ואבטליון ובית דיןם, ורבי יוחנן בן זכאי ורבן שמעון בנו של הלל הזקן קיבלו מהלל ושמואי ובית דיןם". על אף שהוא היה הקטן שבכולם זכה רבי יוחנן בן זכאי להיות מעתיק השמועה ומוסר המורשה לדורו ולאחריו.

לאחר מכן הוסיף מרן: ואל תתמה על כך שהרי ישיבת וואלוז'ין, שהיא הייתה אם כל חי לעולם של תורה, וזכתה ובראשה עמדו גאוני עולם ומצוקי תבל, מרנא ורבנא הגר"ח מוואלוז'ין וממשיך דרכו – בנו רבי יצחק מוואלוז'ין, ורבי אלעזר יצחק ועוד, זכר צדיקים וקדושים לברכה לחיי העולם הבא, ואעפ"כ הם לא כיהנו שנים מרובות; והיחידי שזכה להיות כיובל שנים על ממלכתו ולהיות ראש הישיבה של כמעט כל ראשי הישיבות בדור האחרון שלפני השואה היה הנצי"ב מוואלוז'ין – שכידוע, בזמן בחרותו היה חלש בכישרון מאוד ורק בכוח ההתמדה שעמד לו זכה לכל זה.

ושנתם לבנין ודברת בם (שם)

מדוע לא נאמר: "ודברו בם", כהמשך ישיר לתחילת הפסוק, העוסק בחינוך הבנים, אלא "ודברת בם", שהנו צווי המופנה אל האב המחנך? משום שאדם הרוצה להטמיע בבניו את לימוד התורה ואת החינוך הטהור לקיום התורה והמצוות, צריך בראש ובראשונה לעשות זאת בעצמו, ולהוות להם דוגמא חיה.

באחד הימים הגיע אל האדמו"ר רבי מנחם מנדל מקוצק יהודי, שביקש ברכה לבנו, שילמד היטב. נענה האדמו"ר ואמר לו: העובדה שאתה בא לבקש ברכה שבנך ילמד, הנה סגולה נפלאה שתגרום לכך, שגם הוא, בבוא היום, יגיע לבקש ברכה שבנו ילמד... אולם אם רוצה אתה, שהוא עצמו, אכן ישב וילמד – עליך להתחיל ללמוד בעצמך...

והיו לטוטפות בין עיניך (וה), הרב מבריסק נהג לנפוש מידי שנה במרחצאות המרפא של קריניץ. באחד הבקרים, כשחזר לאכסניה בה התגורר, גילה שם, לצד ארוחת בוקר, כרז' של שו"ת "דברי חיים" עם סימניה שמפנה לאחד הסימנים. הסימניה היתה מונחת בחלק או"ח סי' ו', שם כותב ה"דברי חיים", שימוש במראה כדי לבדוק אם התפילין מונחות כסדרן, הוא מנהג בורות, ויש בהסתכלות זו חשש של "לא ילבש". ובאותו בוקר, הלוא הסתכל מרן הגרי"ז במראה אם התפילין בראשו מונח במקומו. בעל האכסניה התבייש להעיר בפירושו, ולכן שיגר תוכחה מרומזת באמצעות הנחת הספר על שולחנו, ובלבד "להציל" את מרן הרב מבריסק מלהיכשל באיסור דאורייתא. מרן הגרי"ז קלט מיד את כוונת המארח ואמר: הנה, חסיד אתה, ולכן אסביר את עצמי לפניך כלשון החסידים. פעם ירדו גשמים חזקים בחג הסוכות, ומרן ה"דברי חיים" נשאר לשבת בסוכה. שאלו אותו: הלא הגמ' אומרת שמי שנשאר בסוכה נקרא שוטה? ענה: אהיה הדיוט, והעיקר שבסוכה אשאר. אף אני אומר, אהיה בור כלשון התשובה, ובלבד שאני תפילין כהלכה. (מדשן ביתך)

ובקשתם משם את ה' אלקיך ומצאת כי תדרשנו (ד-כט)
 רבי דב בער יפה תלמידו של רבי חיים וואלוז'ין, שואל, מדוע "ובקשתם" כתוב בלשון רבים, ואילו "ומצאת" בלשון יחיד? ומתיר, הגמ' בראש השנה (יה). אומרת, שנים עולים למטה, (חולים), זה ניצול וזה לא. זה מתפלל ונענה וזה מתפלל ולא נענה. מה ההבדיל ביניהם? התשובה היא, תפילתו של האחד שלימה ושל השני לא. "ובקשתם" מתייחס לכולם, כולם יכולים לבקש, אבל "מצאת" כתוב ביחיד, כי הדבר תלוי בעומק כוונת ליבו של המתפלל, זה תפילתו שלמה וזה לא. (מדשן ביתך)

בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו (ד,ל)

המגיד מדובנא הסביר זאת במשל. דרכו של רוכל, בסוף היום הוא ממחר ללכת הביתה, אחרי שרוב פירותיו נמכרו ונשארו רק שיריים מכל מין ומין המחולקים בחבילות ושקים שונים, תפוחים בתיבה זו, אגסים בתיבה אחרת, אגוזים בשק זה ושקדים בשק אחר, מערב את כל הסחורה יחד, ועושה מהכל "סחורה" אחת כדי לצרור כליו כדי שיוכל לילך לביתו. וזה הפשט בפסוק "בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה", כשירדו עליך כל מיני פורעניות מעורבים יחד, "באחרית הימים", תדע שזהו הקץ – "עקבתא דמשיחא", הגיע הזמן ללכת הביתה. (שם)

וקשרתם לאות על ירך וכו' וכתבתם על מזוזות ביתך (ו,ה-ט)
 יש להבין, מדוע מזכירה התורה כתיבה, רק במזוזה ולא בתפילין, אף שבודאי גם תפילין יש לכותבן כמו מזוזה. ותירץ בספר "מגילת ספר" עפ"י מה שכתוב בגמ' מנחות (לב). ספר תורה שבלה ותפילין שבלו אין עושין מהן מזוזה לפי שאין מורידין מקדושה חמורה לקדושה קלה או משום דמזוזה צריך שרטוט, אבל תפילין אפשר לעשות מס"ת שבלה. וא"כ י"ל, שלתפילין לא צריך כתיבה, שהרי יכול לקחתו מס"ת, משא"כ מזוזה שאין לקחתה לא מס"ת ולא מתפילין וא"כ צריך כתיבה בפני עצמה, ולכן דווקא במזוזה כתבה התורה את עניין הכתיבה. (שם)

ושנתם לבנין (ו,ו)

שיהיו מחודדים בפניך (רש"י) הגמרא אומרת שפעם כאבו לחמור השיניים, נתנו לו יין והתפרא – אז מדוע לא ממליצים רופאי שיניים על העצה הזו? כך ניגש יהודי ושאל את מרן הגרש"ז אויערבאך וצוק"ל, שפטר את השואל במשפט "את זה צריך לשאול אותם – לא אותי". בכך, פחות או יותר, הסתיים "המשא ומתן" של פוסק הדור נוכח השאלה שהוצגה בפניו – באיזשהו חול המועד לאחר התפילה. אך אתם יודעים מה עוד נאמר שם? על אתר תיקן מרן הגרש"ז את השואל בשלושה פרטים: זה לא היה חמור – **אלא שור**. לא נתנו לו – **הוא לקח לבד**. לא יין – **כי אם שיכר**... (ראה פרק המניח, ב"ק לה).

אה, איזו ידיעת התורה מתוקה ונפלאה! (מוסף ש"ק יתד נאמן)

ושנתם לבנין (שם). סח הגה"צ רבי חזקיהו מיישקובסקי שליט"א: סיפר לי אברך מירושלים ששמע את דרשת מרן ראש הישיבה הגרא"ל שטיינמן וצוק"ל בכנס חינוך שאמר: "בכל ימי שנות כהונתי כמלמד נערי ישראל, מעולם לא חיבבתי במיוחד את בעלי הכשרון, ולא דחיתי את החלשים שבהם". אותו אברך נדהם. הוא שלח שליח לראש הישיבה לשאול לפניו: "כיצד זה יתכן? הן לכל מלמד ולכל אבא יש ילדים משני הסוגים, ובאופן טבעי הדעת והרגש

חיים ללא תורה – אינם חיים

ועתה ישאל שמע אל החקים ואל המשפטים אשר אנכי מלמד אתכם לעשות למען תחיו ובאתם וירשתם את הארץ אשר ה' אלקי אבותיכם נתן לכם. (ד', א')

בפסוק זה, מצווה אותנו התורה הקדושה לשמוע אל חוקי התורה ומשפטיה, 'למען תחיו'. ולכאורה, עלינו לבאר: מה טיבה של הבטחה זו – 'למען תחיו'? אמנם בדרך הפשט הכוונה לאריכות ימים ושנים, אולם ביאור נוסף בפסוק נוכל למצוא, על פי דברים אותם הטעים המגיד מישירים רבי שלום שבדרון זצ"ל, וכה היה מעשה: דמות מיוחדת הגיעה לגור בירושלים לעת זקנותו, ורבי בן ציון אלפס שמו. כל ימיו, הן בצעירותו כאשר גר בוילנא, והן לעת זקנותו כאשר עלה לארץ, היה מעורר את לבבות ישראל לאביהם שבשמים, בדרשות מופלאות המרנינות את נפש שומען. לעתים קרובות, אף היה מדפיס קונטרסים לנשים, שהכילו דברי מוסר והתעוררות. את דבריו היה מתבל במשלים נאים, המושכים את לב השומעים, וכך זכה לקרב רבים ולהאהיב עליהם את התורה.

רבי בן ציון זכה לזקנה מופלגת, ובערוב ימיו נכנס להתגורר בבית אבות בירושלים. סיפר המגיד רבי שלום שבדרון, שפעם הוצרך לבקר באותו בית אבות לצורך ענין מסויים, אך קודם לכן נכנס לבית כנסת הסמוך לבית האבות. הייתה זו שעת צהריים, ובית הכנסת היה כמעט ריק מאדם. רק אדם אחד ישב לבדו ליד גמרא גדולה, ולמד במתיקות גדולה. משהתקרב מעט, יכול היה להבחין כי מדובר ברבי בן ציון אלפס. משך שעה ארוכה עמד ר' שלום מרותק לנעימת הלימוד. הוא חש שאינו מסוגל להתנתק מהמחזה המרהיב שנגלה לנגד עיניו.

בסופו של דבר, שם לב ר' שלום שהזמן דוחק, ובצער רב נאלץ לעזוב את המקום. הוא התקרב לפתח בית האבות, אלא שאז הבחין בספסל ארוך שהיה מוצב שם. כמה דיירים, באים בימים, ישבו עליו ופטפטו בקול. "ארבעים ושתים!" שמע ר' שלום את אחת הדיירות מכריזה בקול. עודו תוהה למשמעותו של המספר שהוכרז זה עתה, שמע ר' שלום קשיש, שישב בצדו השני של הספסל, מוחה בה: "אין את יודעת מה שאת מדברת! ארבעים ושלוש!"

ר' שלום התמלא סקרנות גדולה. 'מה משמעותם של המספרים, הנזרקים לחלל האוויר? תהה לעצמו. והנה, כעבור דקה שמע אשה נוספת הזועקת בקול: "ארבעים ושלוש!", וזקן אחר עונה לעומתה: "שוטה שבעולם! ארבעים וארבע!" - - -

כך נמשך הדבר עוד זמן מה. "ארבעים וחמש! ארבעים ושש! ארבעים ושבע!" המשיכו דיירי המקום לקרוא בקול. לעתים הוויכוח התלהט והיה מלווה בצעקות וגידופים. ומן הצד עמד ר' שלום ואינו מבין על מה הם רבים. רק לאחר שסיים לסדר את הענין שלשמו נזדמן למקום, התפנה לרדת לשורשו של ויכוח. התברר, שהללו סיימו לאכול את ארוחת הצהריים ונשארו באפס מעשה. יצאו, איפוא, החוצה, התיישבו על הספסל והחלו לספור כמה אוטובוסים עברו, ובעוד שהגברים שבחבורה הגיעו כבר לארבעים ושלוש, הקשישות ספרו רק ארבעים ושתים...

באותו רגע שם לב רבי שלום לניגודיות הבולטת לעין. לא הרחק משם בבית הכנסת, ספון לו רבי בן ציון הישיש, המתענג על לימוד התורה וקולו הערב מתפשט בכל הפינות. רבי בן ציון אלפס חי חיים של ממש. לעומתו, עמי הארצות היושבים ברחוב, אין להם במה להעסיק את עצמם אלא בוויכוח סרק. האם לזה ניתן לקרוא חיים?!

ואנו על פי דרכנו למדנו, כי רק מי שיש בידו תורה ומנצל את זמנו לעיסוק בתורה ובמצוותיה – יש לו חיים בעלי משמעות אמיתית. אבל כשאדם חי בלי תורה – חיייו אינם חיים!

ומכאן תשובה לשאלתנו: שכן, אדם יכול לחיות שבעים או שמונים שנה – אבל חיייו אינם מלאים בתוכן אמיתי. במקום לנצל אותם כדבעי, הוא מעביר את חיייו בדברי הבל ושטות. נמצא שאמנם זוכה הוא לאריכות ימים ושנים, אבל לא היו לו חיים. הדרך לחיות היא רק על ידי קיום התורה והמצוות, הנותנים משמעות ותכלית לחיים.

'ועתה ישראל שמע אל החוקים ואל המשפטים' - עליך לשמוע אל חוקי התורה ומצוותיה, 'למען תחיו' – כי בלי התורה הקדושה אין אלו חיים. (מתוך "ללמדך – דברים" שיצא בימים אלו לאור מאוצרותיו של הרב מרדכי פרוינדליך זצ"ל)

פינת ההלכה

נזקי נעליים במחנה קיץ

שאלה: בנות כיתה ד' סמינר יצאו למחנה. ויהי בחצי הלילה, החליטו כמה בנות "לעשות שמח", לקחו את כל זוגות הנעליים של הבנות הישנות, מאות במספר, הורידו אותם לחצר הפנימיה, ויצרו מהם כיתוב ענק "יחי מחזור כ" במרכז החצר, וחיכו לבוקר, לראות את תוצאות מעשיהן. באשמורת הבוקר - ניקה השרת של המקום את מסדרונות הפנימיה, וכמו שעושה בכל יום – העיף את המים המלוכלכים, המעורבים באקונומיקה, בעוצמה החוצה אל החצר. הלכלוך והבוץ נפלו על ערימות הנעליים, ונעשה לרובם נזק. מי חייב לשאת בנזק זה? תשובה: יש לחייב את השרת, הגם שעשה את מלאכת הנקיין ככלל יום, והתרגל שלא לחשוש שיש חפצים ברחבה, והיה מקום לפוטרו מדין אין דרכו של אדם להתבונן בדרכים, אלא שלמסקנה חייב מדין אדם מועד לעולם. ואם אי אפשר לגבות ממנו – הבנות יתחייבו מדין גנב ומדין מזיק ממון חברו. (הרה"ג ישראל ארנון שליט"א, וראה התשובה בהרחבה בגליון דפי עיון)

חידה שבועית

אפניק לא השולחן איבדה קלפיו, לא כל אלא מהן מונסס מספר 33 אלא 231
 מניו השני. הקלפיו האויים אפניק הם: 3 - 8 - אלו - 10
 איזה קלפיו זאיך אהפוך נני אלוון אא הקבוצה האולמי אא קלף מניו מספר 331 - 23 אלוון?

תשובה על חידה פר"ש: מטה עוג (ג, יא). תשובה לחידה: האות הבאה היא "ת". האותיות הם סדר המספרים. הכניסה להגרלה לתושבי פ"ת בלבד. שם הזוכה: יהונתן ברזילי נ"י

מזל טוב

מרכז העיר: משפחת משולם להכנס הבן לעול תורה ומצוות משפחות קרביץ – קצנבלוגן להולדת הבת הנינה
גני הדר-עמישב: משפחות ברק – צוויק לאירוסים הבן הנכד משפחת הרבסט – שלזינגר – פרילנד לאירוסים הבת הנכדה הנינה
 משפחת טוננפלד לאירוסים הבת משפחת ויטמן לאירוסים הבן משפחת שער לנשואי הבן משפחת כץ לנשואי הבת משפחת זוארץ לאירוסים הבת
 משפחות פלצינסקי – דיקשטיין להולדת הבן הנכד

פתרונות לחידות והודעות לשמחות ניתן לשלוח עד יום שני בפקס: 037608833 או למייל a7608833@gmail.com

היחידה לתרבות חרדית
 מינהל שירותי קהילה

